

Подршка у ратним дејствима

Пише бригадни генерал
Вељко ТОДОРОВИЋ,
начелник Управе за здравство

Историја санитета и војне медицине на просторима Србије дуга је више од 220 година и нераскидиво је повезана са судбином државе и народа. Пошто су у историји Србије периоди када се ратовало или када су обављане припреме за борбу за ослобођење били дужи него периоди стабилног мира, било је неопходно формирати стајаћу војску, а након тога и њену санитетску службу, која ће давати подршку и здравствено обезбеђење трупамa, што се и догодило тридесетих година деветнаестог века.

Ове године обележавамо 170 година од формирања српског војног санитета, што се везује за 30. јули 1839, када је др Емерих Линденмајер званично постављен за „штаб доктора“, односно начелника санитета српске војске. Била је то инспирација и мотив др Зорану Весићу и примаријусу др Браниславу Поповићу, генерал-мајору у пензији, да на 206 страница, са 180 фотографија, приреде монографију „Српски војни санитет“, чији је издавач Министарство одбране Републике Србије, односно Војноиздавачки завод.

Монографија је објављена на енглеском и српском језику и подељена у 12 поглавља. У сваком је обрађено по једно значајно подручје делатности војног санитета, један историјски период или једна од здравствених институција које су својом делатношћу обележиле раније епохе или у данашњем времену представљају ослонац за функционисање и развој.

ТЕМЕЉИ ВОЈНОГ САНИТЕТА

У првом, најдетаљнијем и најобимнијем поглављу „Историја српског војног санитета“ хронолошки су обрађени битни догађаји, институције и личности, од момента увођења лекара у регуларне јединице српске војске, тридесетих година деветнаестог века. Тада су постављени темељи, а следећи значајнији датуми и догађаји су оснивање војних болница у Београду 1844. године, из које је настала данашња Војномедицинска академија, у Нишу 1878. године и у Новом Саду 1787. године, у оквиру тадашње Аустроугарске, ратови за ослобођење Србије, вођени 1912. и 1913. године, Први и Други светски рат и агресија НАТОа у току 1999. године. Све то време постојао је организован санитет, као важан функционални део, као активна подршка и обезбеђење у најтежим ситуацијама у осам великих ратова које је водила српска вој-

Обележавање 170. годишњице од формирања српског војног санитета, што се везује за 30. јули 1839, када је др Емерих Линденмајер званично постављен за „штаб доктора“, односно начелника санитета српске војске, била је инспирација и мотив др Зорану Весићу и примаријусу др Браниславу Поповићу, генерал-мајору у пензији, да на 206 страница, са 180 фотографија, приреде монографију „Српски војни санитет“, у издању Војноиздавачког завода.

ска. У свим тим ратовима, који су често били голготе и борба за опстанак, лекари, медицински техничари и болничари били су у првим борбеним редовима, увек спремни да истински и до краја помогну повређенима, болеснима и несрећнима, често жртвујући и свој живот.

То поглавље написано је са дубоким поштовањем и пуном свешћу да је у тим тешким временима важан актер била санитарска служба као целина, али и сваки њен припадник као појединац, од родоначелника до данашњих дана, од бројних незнатних јунака до великана, не само у локалним него и планетарним размерама. Од оснивања до данашњих дана, изграђена је модерна, добро организована, функционална војна здравствена служба. Та служба данас обезбеђује превентивно-медицинску заштиту и лечење на примарном (санитарско одељења у јединицама Војске Србије), секундарном (Војна болница у Нишу, Центар војномедицинских установа у Београду и Војномедицински центар у Новом Саду) и терцијарном нивоу (Војномедицинска академија). Сваки сегмент санитарске службе изузетно је важан, а у функционалном и организационом смислу заједно представљају једну целину.

Друго и треће поглавље монографије посвећени су ветеринарској служби, интегралном делу здравствене службе и санитарским одељењима, основним формацијским јединицама у садашњој организацији санитарске службе у Војсци Србије. У четвртом поглављу представљени су задаци и улога најмлађе установе у оквиру војног здравства – Центра војномедицинских установа у Београду, у коме се реализује здравствена заштита на примарном и делимично секундарном нивоу.

Пето поглавље представља превентивно-медицинску заштиту, један од најважнијих сегмената војног здравства, због значаја који има за очување здравља, превенцију акутних заразних обољења и хроничних нез-

разних болести, нарочито при масовним повредама и оболевању, али и природним и технолошким несрећама. Истакнут је значај превентивне медицине у савременом свету, оптерећеном нагомилавањем оружја за масовно уништавање.

У шестом поглављу дати су историјат и преглед садашњег стања санитарског снабдевања, једног од значајних делова интегралног система санитарске службе, док се у седмом говори о најстаријој војној болници у Србији – Војној болници Петроварадин у Новом Саду. Осим превентивно-медицинског рада и лечење припадника Војске и војних осигураника, значајно подручје активности те установе било је и школовање и едукација кадра, а у појединим периодима имала је и просветитељску мисију.

ЗНАЧАЈ ИСТРАЖИВАЊА

У осмом поглављу дати су историјски приказ и актуелно стање Војне болнице у Нишу, која је, због геостратегијског положаја, кадровских и материјалних ресурса, увек имала стратешки значај за Војску Србије. Истакнута је активност болнице у најтежим периодима борбе за опстанак и ослобођење Србије, приказани су сви сегменти делатности, а посебно подручје ратне хирургије, са плејадом војних хирурга који су обележили своју епоху, попут генерала Михаила – Мике Петровића, који је у току балканских ратова увео нове појмове и методе у ратну хирургију тога доба (примарна обрада ратне ране и значај дезинфекције и асепсе у хирургији). У данашњим условима припадници Војне болнице у Нишу са успехом учествују у све три мисије Војске Србије.

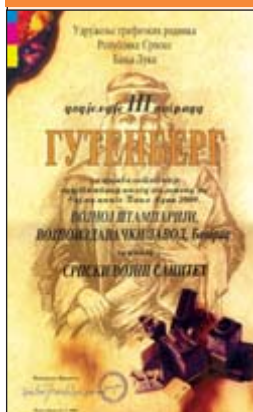
Девето поглавље посвећено је Институту за ваздухопловну медицину, који, по организацији, опреми и стручним могућностима, представља јединствену војну и превентивно-медицинску институцију у југоисточној Европи, са специфичним делокругом рада. Визијом будућег развоја дефинисано је да Институт буде у потпуности у функцији нашег ваздухопловства и да задржи лидерску позицију у области ваздухопловне медицине у овом делу Европе.

У десетом и једанаестом поглављу пишу о Војномедицинској академији, врхунској медицинској установи терцијарног нивоа, која својим достигнућима у служби лечења, едукације и научноистраживачког рада, својим кадровским и материјалним ресурсима, способностима да прати светске трендове и новине у медицини, заузима лидерску позицију у многим областима медицине у Републици Србији. Историјским пресецима представљен је развој сваке од делатности којом се бави ВМА током 165 година њеног постојања, а дат је и детаљан приказ садашњег стања. Приказани подаци о едукацији здравствених радника свих профила, од основних студија које се први пут реализују од ове, 2009. године, до последипломског усавршавања лекара, стоматолога и фармацеута у форми специјализација и ужих специјализација из 42 стручне области, затим израда магистарских и докторских радова. Научноистраживачки рад реализује се преко 42 научноистраживачка пројекта из различитих области базичне и клиничке медицине. На основу свих тих перформанси, ВМА је наведена као важан адут Републике Србије у презентационом документу Партнерства за мир, а промовисана је у референтни центар за едукацију из области војне медицине за простор Балкана.

Дванаесто поглавље посвећено је другој мисији Војске Србије и њеном учешћу у мировним и хуманитарним мисијама. Описано је некадашње деловање санитарске службе у мировним мисијама на Синају, у Јемену, Намибији, Анголи и Либерии, те њено актуелно учешће у мировним мисијама у Конгу и Чаду.

На основу свега наведеног може се закључити да су у монографији „Српски војни санитар“ на адекватан начин представљени историјски развој и садашњи тренутак војне здравствене службе Војске Србије. Иако се не ради о класичној историографској публикацији, ипак озбиљност приступа, методологија рада и изложена фактографија обезбеђују овој монографији запажено место међу публикацијама сличног карактера и допринос укупној историографској мисли у Србији. У њој су изнети суштински подаци о традицији, прошлости и садашњости. Монографија је омогућила да се истина и реална представа о српском војном санитету приближи и експертима и лаицима, и у томе је њена изузетно велика вредност. ■

Међународни сајам књига у Бања Луци

Монографија „Српски војни санитар“ Војноиздавачког завода, коју су приредили др Зоран Весић и проф. др Бранислав Поповић, награђена је бронзаном плакетом „Гутенберг“ за најквалитетније одштампану књигу на недавно одржаном 14. међународном сајму књига, школског прибора и канцеларијске опреме „Бања Лука 2009“. Војној штампарији ову награду доделио је петочлани жири инжењера из састава удружења графичких радника Републике Српске.

На овој сајамској манифестацији, одржаној од 22. до 28. септембра, Војноиздавачки завод као организацијска целина Дирекције за ИБИД – издавачка куће Министарства одбране – представио је три стотине наслова са стандардним библиотекама које га већ дуго чине препознатљивим међу издавачким кућама.

Од издања Војноиздавачког завода велико интересовање изазвала је и монографија „Хиландар“, аутора Слободана Милеусића. Ова књига овенчана је наградом „Ступље“, коју додељује Удружење издавача Републике Српске за неговање српске традиције и православне духовности.

Штанд Дирекције за ИБИД посетили су током Сајма градоначелник Бањалуке Драгољуб Давидовић, директор организатора „Гласа Српске“ Борис Дмитрашиновић, бројни представници удружења и установа културе Републике Српске, те представници Оружаних снага Босне и Херцеговине. Наступ Војноиздавачког завода на овој манифестацији изазвао је велику пажњу медија из Републике Српске, а додела награда приказана је на државној телевизији.

На 14. бањалучком сајму књига представило се више од 30 издавача из Босне и Херцеговине, Србије, Хрватске и других земаља.
Р. Д.

